

Profesyonel Futbolcu ve Hentbolcuların Sportmenlik Yönelimlerinin
Araştırılması

Aycen AYBEK

DOI: <https://doi.org/10.38021asbid.1269260>

ORJİNAL ARAŞTIRMA

Gaziosmanpaşa Üniversitesi,
Spor Bilimleri Fakültesi,
Tokat/Türkiye

Öz
Bu çalışmanın amacı profesyonel futbolcu ve hentbolcuların sportmenlik yönelimlerinin araştırılmasıdır. Araştırmanın evreni Türkiye’de profesyonel liglerde aktif spor yaşamı devam eden erkek futbol ve hentbol oyuncularını olarak belirlenmiştir. Örneklem grubu ise 2022-2023 sezonunda aktif olarak Ankara, İstanbul ve İzmir illerinden 183’ü futbolcu ve 183’ü hentbolcu olan 366 profesyonel sporcudan oluşmaktadır. Çalışmada tabakalı tesadüfi örnekleme uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimleri Ölçeği (ÇBSYÖ) kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 28.0 programı kullanılmıştır. Değişkenlerin karşılaştırılmasının yapılması amacıyla Bağımsız Örneklem T-Testine ve ANOVA testine başvurulmuştur. Araştırma kapsamında profesyonel futbolcular ve hentbolcuların çok boyutlu sportmenlik yönelimlerinde ÇBSYÖ alt boyutlarından sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda çalışma grupları arasında hentbolcuların lehine anlamlı fark bulunmuştur. Profesyonel futbolcular ve hentbolcularda eğitim durumu ve ÇBSYÖ alt boyutlarına göre sportmenlik seviyelerinin karşılaştırılmasında profesyonel hentbolcularda sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluk alt boyutlarında eğitim grupları arasında lise ve altı eğitime sahip olan sporcuların lehine anlamlı fark saptanmıştır. Profesyonel futbolcuların ve hentbolcuların sporculuk tecrübesi ve ÇBSYÖ alt boyutuna göre sportmenlik seviyelerinin karşılaştırılmasında hentbolcuların ÇBSYÖ alt boyutlarının sosyal normlara uyumda 1-3 yıl ve 4-6 yıl, 1-3 yıl ve 7-9 yıl aralığında sporculuk tecrübesine sahip olan hentbolcular arasında anlamlı fark elde edilmiştir. Sonuç olarak futbolcuların hentbolculara göre daha düşük sportmenlik seviyesinde sahip olduğu ifade edilebilir. Tüm branşlarda yer alan spor unsurlarının (sporcu, antrenör vb.) sportmenlik seviyelerinin artırılması adına ilgili bilimsel çalışmaların daha fazla yapılması önerilmektedir.

Sorumlu Yazar:
Aycen AYBEK
aycenaybek@gmail.com

Anahtar kelimeler: Futbol, Hentbol, Profesyonel, Sportmenlik.

**Investigation of Sportsmanship Orientations of Professional
Football Players and Handball Players**

Abstract

The aim of this study is to investigate the sportsmanship orientations of professional level soccer and handball players. The population of the study consists of male football and handball players who continue their active sports life in professional leagues in Turkey. The sample group consists of a total of 366 people, including 183 soccer players and 183 handball players who are professional in Ankara, Istanbul and Izmir provinces and who played in the 2022-2023 season. Stratified random sampling was applied in the study. As a data collection tool: It was collected with an online questionnaire prepared with the help of Google Forms. In addition, personal information form and Multidimensional Sportsmanship Orientations Scale (MSAS) were used. SPSS 28.0 program was used for data analysis. Findings: In the multidimensional sportsmanship orientations of professional footballers and handball players, there is a significant difference between the study groups in favor of handball players in the sub-dimensions of compliance with social norms, respect for rules and management from the sub-dimensions of ESSRS ($p<0.05$). In the comparison of the sportsmanship levels of professional football players and handball players according to educational status and sub-dimensions of ESSMAS, there is a significant difference between the educational groups in the sub-dimensions of compliance with social norms, respect for rules and management, and responsibility in sports in professional handball players in favor of athletes with high school education and below ($p<0,05$). It is recommended to conduct more scientific studies.

Keywords: Football, Handball, Professional, Sportsmanship.

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi:
22.03.2023

Kabul Tarihi:
05.08.2023

Online Yayın Tarihi:
29.10.2023

Giriş

İnsanlar yaşamının kaliteli olması ve hayatın şartlarıyla uyum içerisinde pozitif bağ kurabilmesi için, ruhsal, zihinsel ve de bedensel olarak sağlıklı bir kişi olması gerekir. Söz konusu uyum bağının oluşturulmasında beden eğitimi ve sporun yeri oldukça önemlidir (Yiğit, 2021). Öyle ki spor, bireyin bedensel, zihinsel açıdan sağlığını geliştirdiği gibi mental ve motorik özellikleri ile davranışlarını belli bir düzene sokan sosyal, biyolojik ve pedagojik bir etkidir. Başka bir deyişle spor, kişinin ruhen ve bedenen, aynı zamanda fikir açısından gelişmesini ve bunlarla birlikte sosyalleşmeyi ve insanlarla ilişkisini sağlayan gerekli sosyal bir olgudur (Yetim, 2014).

Sportif organizasyonlar (yarışma, müsabaka vb.) hedeflenen amaca ulaşmak ya da müsabakaları kazanmak gibi gayelerden oluşmaktadır. Spor faaliyetleri söz konusu amaçların gerçekleştiği esnada kişilere bilişsel ve bedensel gelişim sağladığı söylenebilir. Elde edilen bilişsel ve bedensel gelişimin yanı sıra kişilerde heyecanı hissetme, kazanma, yarışma, mücadele etme gibi kazanımlarda sağlamaktadır. Ancak yarışmalar ve yüksek performans beklentisi neticesinde gereklilikten fazla olan kazanma isteği sporcuların spor kuralları çerçevesinin dışına çıkmasına neden olmakta ve ortam oluşturmaktadır (Gül vd., 2019; Tanrıverdi, 2012).

Temelde kurallara bağlılık içeren sportmenlik, rakiplere saygıyı ifade etmektedir. Bununla birlikte, bir maçta veya müsabakada centilmenlik göstermek, kazanma veya kaybetmede ölçülü davranışlar göstermeyi vurgular. Bu davranışlar, sporcular, antrenörler, yöneticiler ve taraftarlardan da beklenmektedir (Loland, 2002). Bir sporcudan, antrenörden, yöneticiden yada taraftarlardan hangi spor dalı olursa olsun her çeşit zor şartlar da kalın bile hakemlere, rakibe ve izleyicilere karşı saygıya dayalı ve söz konusu çerçeveden çıkmaksızın hoşgörüyü oyun oynanmamasını kabullenen bir anlayışı göstermeleri beklenmektedir (Dever, 2015). Fakat sporun asıl gayesi sportmenlik içinde mücadele etmek iken günümüzde kupa, madalya, bireysel başarı asıl amaç haline bürünmüştür. Bu durumda ahlaki değerlerin ve sportif erdem diye adlandırabileceğimiz fair-play körelmesi hatta yozlaşmasını beraberinde getirmiştir (Tanrıverdi, 2012). Futbol ve hentbol, dünya genelinde popüler olan ve geniş bir izleyici kitlesine sahip olan spor dallarıdır. Bu sporlarda faaliyet gösteren profesyonel sporcular, genellikle medya ve kamuoyu tarafından yakından takip edilmektedir. Bu nedenle, futbol ve hentbol sporcularının sportmenlik yönelimlerini araştırmak, geniş bir etki alanına sahip olabilir. Bu araştırmada profesyonel futbolcular ve hentbolcuların sportmenlik yönelimlerinin değerlendirilmesi ile sporcuların ve antrenörlerin bu konuda bilinçlenmelerine katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Elde edilen sonuçlar ile sporcular ve antrenörlerin sportmenlik değerlerine ne kadar önem verdiklerini ve hangi alanlarda gelişme göstermeleri gerektiğini ortaya koyarak, bu değerleri günlük spor faaliyetlerine entegre etme konusunda daha bilinçli olmalarına katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Gereç ve Yöntem

Araştırma sürecinde Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi çerçevesinde hareket edilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nicel bir araştırmadır. Araştırma betimsel tarama modeli ile tasarlanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Türkiye de profesyonel liglerinde aktif spor yaşamı devam eden erkek futbol ve hentbol oyuncularından oluşmaktadır. Örneklem grubu ise İstanbul, Ankara ve İzmir illerinde profesyonel olup 2022-2023 sezonunda oynayan erkek futbolcu ve hentbolculardan oluşmaktadır. Örneklem belirlenirken olasılıklı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Olasılıklı örnekleme yöntemi, evrenin her bir üyesinin seçilme olasılığını bilmenizi ve örnekleme sürecinde bu olasılıkları dikkate almanızı gerektirir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Vallerand ve arkadaşlarının (1994) geliştirdiği Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği (MSOS) kullanılmıştır. Ölçek, Sezen-Balçıkanlı (2010) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek, 25 maddeden oluşan ve 5 alt boyuta sahip bir 5'li likert tipi ölçektir. Alt boyutları sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı ve negatif yaklaşımlar olarak isimlendirilmektedir. Türkçe versiyonu 4 faktörlü bir yapıda ve 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçek için elde edilen Cronbach Alpha katsayıları sosyal normlara uyum faktörü için 0,86; kurallara ve yönetime saygı faktörü için 0,83; sporda sorumluluklara bağlılık faktörü için 0,91 ve rakibe saygı faktörü için 0,82'dir. Bu değerler ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir. Elde edilen sonuçlar Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Türkçe versiyonunun geçerli ve güvenilir bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Sezen-Balçıkanlı, 2010). Bu çalışmada uygulanan ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,84 olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 28.0 programı kullanılmıştır. Elde edilen verilerin normallik tespiti için parametrik testlerin ön şartlarını sağlayıp sağlamadığına çarpıklık ve basıklık değerleri incelenerek karar verilmiştir. Elde edilen çarpıklık ve basıklık değerleri sosyal normlara uyum (-0,562; -0,275), kurallara ve yönetime saygı (-0,509; 0,035), sporda sorumluluklara bağlılık (-0,493; 0,612) ve rakibe saygı (-0,411; 0,107). Tüm boyutlar için elde edilen -2 ila +2 arasında olan çarpıklık ve basıklık değerleri normal dağılım için uygunluğu ifade etmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2007).

Bu doğrultuda değişkenlerin karşılaştırılmasının yapılması amacıyla Bağımsız Örneklem t-Testine ve ANOVA testine başvurulmuştur. Tüm değişkenlerin karşılaştırılmasında anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Etiği

Bu çalışma, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Araştırmaları Etik Kurul Kararlarından 16.02.2023 Karar Tarihli 03 Oturum Numaralı 01-33 Karar Sayı gereğince etik kurul yönünden uygun görülmüştür.

Bulgular

Tablo 1

Profesyonel Futbolcuların Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimleri Ölçeği Rakibe Saygı Alt Boyutuna Göre Sportmenlik Seviyelerinin Karşılaştırılması

Alt Değişkenler	Çalışma Grubu	N	' \bar{X} '±Ss	f	t	p
Sosyal Normlara Uyum	Futbol	183	18,85±4,18	0,459	-5,495	0,001*
	Hentbol	183	21,17±3,89			
Kurallara ve Yönetime Saygı	Futbol	183	18,40±3,63	0,048	-6,861	0,001*
	Hentbol	183	20,98±3,57			
Sporda Sorumluluk	Futbol	183	22,22±3,25	2,530	0,518	0,605
	Hentbol	183	22,04±3,59			
Rakibe Saygı	Futbol	183	18,68±3,89	0,053	-1,966	0,050
	Hentbol	183	18,85±3,92			

* $p<0,05$

Tablo 1'de profesyonel futbolcular ve hentbolcuların çok boyutlu sportmenlik yönelimleri ölçeği alt boyutlarına göre sportmenlik seviyelerinin karşılaştırılması gösterilmektedir. Söz konusu tabloya göre: ÇBSYÖ alt boyutlarından sporda sorumluluk ve rakibe saygıda futbolcular ve hentbolcular arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). ÇBSYÖ alt boyutlarından sosyal normlara uyum ve kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda ise çalışma grupları arasında anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Her iki alt boyutta ki anlamlı farkın hentbolcuların lehine olduğu görülmektedir. Hentbolcuların sosyal normlara uyum ve kurallara yönetime saygıya daha yüksek düzeyde önem vermesi veya bu alanlarda daha olumlu tutumlar sergilemesi gösterilebilir. Bu sonuçlar, hentbolcuların sportmenlik değerlerini daha fazla benimsediklerini ve bu alanlarda daha fazla özen gösterdiklerini göstermektedir.

Tablo 2

Profesyonel Futbolcular ve Hentbolcularda Yaş ve Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimleri Ölçeği Alt Boyutlarına Göre Sportmenlik Seviyelerinin Karşılaştırılması

Alt Değişkenler	Yaş	N	$\bar{X} \pm Ss$	f	t	p
Futbolcularda Sosyal Normlara Uyum	17-22 Yaş Arası	93	18,91±3,86	1,901	0,202	0,840
	23 ve üzeri	90	18,79±4,51			
Futbolcularda Kurallara ve Yönetime Saygı	17-22 Yaş Arası	93	18,58±3,43	0,307	0,687	0,493
	23 ve üzeri	90	18,21±3,84			
Futbolcularda Sporda Sorumluluk	17-22 Yaş Arası	93	22,54±3,00	2,072	1,327	0,186
	23 ve üzeri	90	21,90±3,48			
Futbolcularda Rakibe Saygı	17-22 Yaş Arası	93	18,13±4,04	0,102	-1,953	0,052
	23 ve üzeri	90	19,24±3,65			
Hentbolcularda Sosyal Normlara Uyum	17-22 Yaş Arası	101	22,19±3,43	1,019	4,070	0,001*
	23 ve üzeri	82	19,93±4,08			
Hentbolcularda Kurallara ve Yönetime Saygı	17-22 Yaş Arası	101	21,81±3,26	0,056	3,593	0,001*
	23 ve üzeri	82	19,96±3,68			
Hentbolcularda Sporda Sorumluluk	17-22 Yaş Arası	101	23,42±2,57	8,581	6,345	0,001*
	23 ve üzeri	82	20,34±3,94			
Hentbolcularda Rakibe Saygı	17-22 Yaş Arası	101	19,30±4,21	10,153	-0,702	0,476
	23 ve üzeri	82	19,71±3,54			

*p<0.05

Tablo 2’de profesyonel futbolcular ve hentbolcularda yaş ve ÇBSYÖ alt boyutlarına göre sportmenlik seviyelerinin karşılaştırılması gösterilmektedir. Söz konusu tabloya göre: Futbolcularda 17-22 yaş arası ve 23 ve üzeri yaşlarında olan sporcularda ÇBSYÖ alt boyutlarına göre anlamlı fark bulunmamıştır (p>0,05). Hentbolcularda da rakibe saygı alt boyutunda fark bulunmamıştır (p>0,05). Ancak hentbolcularda sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluk alt boyutlarında yaş grupları arasında fark bulunmaktadır (p<0,05). Profesyonel hentbolcularda ortaya çıkan anlamlı farkların tüm alt boyutlarda da 17-22 yaş arasında olan sporcuların lehine olduğu görülmektedir. Bu yaş grubundaki hentbolcuların, sportmenlik değerlerini benimseme ve uygulamada daha aktif bir rol oynadıkları sonucu çıkarılabilir.

Tablo 3

Profesyonel Futbolcular ve Hentbolcularda Eğitim Durumu ve Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimleri Ölçeği Alt Boyutlarına Göre Sportmenlik Seviyelerinin Karşılaştırılması

Alt Değişkenler	Eğitim	N	$\bar{X} \pm S_s$	f	t	p
Futbolcularda Sosyal Normlara Uyum	Lise ve Altı	103	19,34±3,85	2,063	1,798	0,074
	Ön lisans ve Üstü	80	18,23±4,52			
Futbolcularda Kurallara ve Yönetime Saygı	Lise ve Altı	103	18,55±3,50	1,001	0,651	0,516
	Ön lisans ve Üstü	80	18,20±3,81			
Futbolcularda Sporda Sorumluluk	Lise ve Altı	103	22,55±3,15	0,888	1,559	0,121
	Ön lisans ve Üstü	80	21,80±3,35			
Futbolcularda Rakibe Saygı	Lise ve Altı	103	18,78±4,01	0,078	0,390	0,697
	Ön lisans ve Üstü	80	18,55±3,74			
Hentbolcularda Sosyal Normlara Uyum	Lise ve Altı	82	22,50±3,29	2,292	4,347	0,001*
	Ön lisans ve Üstü	101	20,10±4,02			
Hentbolcularda Kurallara ve Yönetime Saygı	Lise ve Altı	82	22,10±3,15	,324	3,950	0,001*
	Ön lisans ve Üstü	101	20,08±3,65			
Hentbolcularda Sporda Sorumluluk	Lise ve Altı	82	23,87±2,13	20,201	6,960	0,001*
	Ön lisans ve Üstü	101	20,55±3,85			
Hentbolcularda Rakibe Saygı	Lise ve Altı	82	19,20±4,34	10,014	-0,887	0,386
	Ön lisans ve Üstü	101	19,71±3,55			

*p<0.05

Tablo 3’de profesyonel futbolcular ve hentbolcularda eğitim durumu ve ÇBSYÖ alt boyutlarına göre sportmenlik seviyelerinin karşılaştırılması gösterilmektedir. Söz konusu tabloya göre: Futbolcularda lise ve altı eğitim seviyesinde olan ile ön lisans ve üstü eğitime sahip olan sporcular arasında ÇBSYÖ alt boyutlarına göre anlamlı fark bulunmamıştır (p>0,05). Profesyonel hentbolcularda da rakibe saygı alt boyutunda fark bulunmamıştır (p>0,05). Ancak profesyonel hentbolcularda sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluk alt boyutlarında eğitim grupları arasında fark bulunmaktadır (p<0,05). Profesyonel hentbolcularda ortaya çıkan anlamlı farkların tüm alt boyutlarda da lise ve altı eğitime sahip olan sporcuların lehine olduğu görülmektedir. Bu eğitim seviyesindeki hentbolcuların, sportmenlik değerlerini benimseme ve uygulamada daha aktif bir rol oynadıkları sonucu çıkarılabilir.

Tablo 4

Profesyonel Futbolcular Sporculuk Tecrübesi ve Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimleri Ölçeği Alt Boyutlarına Göre Sportmenlik Seviyelerinin Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Sporculuk Tecrübesi	N	$\bar{X}'\pm Ss$	f	p
Sosyal Normlara Uyum	1-3 Yıl (A)	53	19,06±3,50	1,747	0,159
	4-6 Yıl (B)	47	19,36±4,20		
	7-9 Yıl (C)	28	19,64±3,55		
	10 Yıl ve Üzeri (D)	55	17,82±4,91		
	Toplam	183	18,85±4,18		
Kuralları Yönetim ve Saygı	1-3 Yıl (A)	53	18,74±2,99	0,500	0,683
	4-6 Yıl (B)	47	17,98±3,76		
	7-9 Yıl (C)	28	18,79±3,48		
	10 Yıl ve Üzeri (D)	55	18,24±4,16		
	Toplam	183	18,40±3,63		
Sporda Sorumluluk	1-3 Yıl (A)	53	22,40±2,98	0,309	0,819
	4-6 Yıl (B)	47	22,32±3,66		
	7-9 Yıl (C)	28	22,43±2,86		
	10 Yıl ve Üzeri (D)	55	21,87±3,38		
	Toplam	183	22,22±3,25		
Rakibe Saygı	1-3 Yıl (A)	53	18,91±3,07	1,233	0,299
	4-6 Yıl (B)	47	17,74±4,74		
	7-9 Yıl (C)	28	19,07±3,01		
	10 Yıl ve Üzeri (D)	55	19,05±4,14		
	Toplam	183	18,68±3,89		

Tablo 4’de profesyonel futbolcuların sporculuk tecrübesi ve ÇBSYÖ alt boyutuna göre sportmenlik seviyelerinin karşılaştırılması gösterilmektedir. Söz konusu tabloya göre: ÇBSYÖ alt boyutlarının tamamında 1-3 yıl, 4-6 yıl, 7-9 yıl, 10 yıl ve üzeri sporculuk tecrübelerinde anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Bu sonuç, sportmenlik seviyeleri ile sporculuk tecrübesi arasında doğrudan bir ilişki olmadığını göstermektedir. Futbolculardaki sportmenlik seviyeleri, sporculuk tecrübesine bağlı olarak belirgin bir şekilde değişmemektedir. Bu durum, sportmenlik değerlerinin, sadece sporculuk süresiyle ilişkili olmayabileceğini veya diğer faktörlerin etkisinin daha belirleyici olabileceğini düşündürülebilir.

Tablo 5

Profesyonel Hentbolcuların Sporculuk Tecrübesi ve Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimleri Ölçeği Alt Boyutlarına Göre Sportmenlik Seviyelerinin Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Sporculuk Tecrübesi	N	' \bar{X} ' \pm Ss	f	p	Post-hoc
Sosyal Normlara Uyum	1-3 Yıl (A)	49	23,14 \pm 2,46	9,098	0,0001*	B<A* C<A*
	4-6 Yıl (B)	54	20,24 \pm 4,58			
	7-9 Yıl (C)	29	19,10 \pm 3,23			
	10 Yıl ve Üzeri (D)	51	21,45 \pm 3,72			
	Toplam	183	21,17 \pm 3,89			
Kuralları Yönetim ve Saygı	1-3 Yıl (A)	49	22,35 \pm 2,72	3,996	0,0001*	C<A*
	4-6 Yıl (B)	54	20,56 \pm 4,00			
	7-9 Yıl (C)	29	19,76 \pm 2,66			
	10 Yıl ve Üzeri (D)	51	20,82 \pm 3,92			
	Toplam	183	20,98 \pm 3,57			
Sporda Sorumluluk	1-3 Yıl (A)	49	23,61 \pm 2,34	6,500	0,0001*	C<A* D<A*
	4-6 Yıl (B)	54	22,20 \pm 4,38			
	7-9 Yıl (C)	29	20,38 \pm 2,61			
	10 Yıl ve Üzeri (D)	51	21,29 \pm 3,59			
	Toplam	183	22,04 \pm 3,59			
Rakibe Saygı	1-3 Yıl (A)	49	21,18 \pm 3,56	15,858	0,0001*	B<A* B<D*
	4-6 Yıl (B)	54	16,94 \pm 4,05			
	7-9 Yıl (C)	29	18,97 \pm 2,73			
	10 Yıl ve Üzeri (D)	51	20,82 \pm 3,24			
	Toplam	183	19,48 \pm 3,92			

*p<0.05

Tablo 5’de profesyonel hentbolcuların sporculuk tecrübesi ve ÇBSYÖ alt boyutlarına göre sportmenlik seviyelerinin karşılaştırılması gösterilmektedir. Söz konusu tabloya göre: ÇBSYÖ alt boyutlarından sosyal normlara uyumda 1-3 yıl ve 4-6 yıl, 1-3 yıl ve 7-9 yıl aralığında sporculuk tecrübesine sahip olan hentbolcular arasında anlamlı fark bulunmaktadır (p<0,05). Her iki (1-3 yıl - 4-6 yıl, 1-3 yıl - 7-9 yıl) anlamlı farkın 1-3 yıllık sporculuk tecrübesine sahip olan futbolcuların lehine (23,14 \pm 2,46) olduğu görülmektedir. ÇBSYÖ kurallara yönetim ve saygı alt boyutunda ise 1-3 yıl – 7-9 yıl aralığında sporculuk tecrübesine sahip olan hentbolcularda anlamlı fark bulunmaktadır (p<0,05). Anlamlı farkın 1-3 yıllık sporculuk tecrübesine sahip olanların lehinedir (22,35 \pm 2,72). ÇBSYÖ sporda sorumluluk alt boyutunda 1-3 yıl ve 7-9 yıl, 1-3 yıl ve 10 yıl ve üzeri sporculuk tecrübesine sahip olan hentbolcular arasında anlamlı fark bulunmaktadır (p<0,05). Ortaya çıkan anlamlı farkın 1-3 yıllık sporculuk tecrübesine sahip olan hentbolcuların lehine (23,61 \pm 2,34) olduğu görülmektedir. ÇBSYÖ rakibe saygı alt boyutunda 1-3 yıl ve 4-6 yıl arasında 4-6 yıl ve 10 yıl ve

üzeri gruplar arasında anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). 1-3 yıl ve 4-6 yıl arasında anlamlı farkın 1-3 yıllık sporculuk tecrübesine sahip olan hentbolcularda ($21,18\pm3,56$), 4-6 yıl ve 10 yıl ve üzeri gruptan ortaya çıkan anlamlı farkın 10 yıl ve üzeri sporculuk tecrübesine sahip olan ($20,82\pm3,24$) hentbolcuların lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, hentbolcuların sportmenlik seviyelerinin sporculuk tecrübesi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Daha az sporculuk tecrübesine sahip olan hentbolcuların, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluk ve rakibe saygı gibi sportmenlik değerlerinde daha yüksek seviyede oldukları görülmektedir. Bu durum, deneyimsiz hentbolcuların sportmenlik değerlerine daha fazla önem verme veya bu değerleri daha iyi benimsemeleriyle açıklanabilir.

Tartışma ve Sonuç

Spor, bireyleri, toplumları, ulusları hatta tüm dünyayı ortak paydaş/paydaşlar üzerinde bir araya getirebilecek yeterliliğe sahip bir olgudur. Söz konusu ortak noktanın en önemli unsuru da fair-play ruhudur. Spor unsurlarının (sporcu, antrenör vb.) fair-play ruhunu benimsemesi ve yansıtması saygı, sevgi hoşgörü gibi insani değerlerinde gün yüzünde kalmasına zemin oluşturacaktır. Ancak sporun içerisinde yer alan rekabet ruhu, kazanma hırsı gibi soyut kavramlar sporcuların sportmenlikten uzak hareketler sergilemesine neden olabilir. Özellikle profesyonel düzeydeki sporcuları onlarca, binlerce hatta milyonlarca insanların gözlemlendiği günümüzde, özellikle profesyonel sporcuların sportmenlik yönelimlerinin araştırılması önem teşkil etmektedir.

Esentürk ve diğerleri (2015), voleybolcu öğrencilerin sportmenlik yönelimlerini futbolcu öğrencilere göre yüksek bulmuştur. Gürpınar (2014), yapmış olduğu bir araştırmada futbol branşıyla ilgilenen öğrencilerin sportmence davranışlarda bulunma düzeyleri diğer tüm sporlarla ilgilenen öğrencilere göre daha düşük olduğu ifade edilmiştir. Zor (2021) gerçekleştirdiği çalışmada, futbol branşındaki öğrencilerin diğer branşlardaki öğrencilere göre daha az sportmen olduğunu belirtmiştir. Varlık (2021), yaptığı ilgili çalışmada, spor branşına göre hentbolcuların futbolculara kıyasla daha yüksek sportmenlik ortalamasına sahip oldukları ifade edilmiştir. Ekmekçi (2020), gerçekleştirdiği ilgili çalışmada sporcuların spor dalına göre, sportmenlik anlayış düzeyleri arasında farklılık olduğu belirtilmiştir. Kılınç (2020), yaptığı araştırmada, hentbolcuların futbolculara göre daha yüksek sportmenlik ortalamasına sahip oldukları saptanmıştır. Yarayan ve diğerleri (2020) sporculuk seviyesinin antisosyal davranışlar, Yıldız ve Tolukan (2023) ise profesyonelizm düzeylerinin şiddet eğilimi üzerinde etkili olduğunu belirlemiştir. Bu çalışmada ise ÇBSYÖ alt boyutlarından sporda sorumluluk ve rakibe saygıda futbolcular ve hentbolcular arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Ancak ÇBSYÖ alt boyutlarından sosyal normlara uyum ve kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda çalışma grupları arasında anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Her iki

alt boyutta ki anlamlı farkın hentbolcuların lehine olduğu görülmektedir. Ayrıca tüm alt boyutlardaki hentbolcuların futbolculara göre yüksek ortalamaya sahip oldukları tespit edilmiştir. İlgili literatür sonuçları ve bu çalışmada elde edilen neticeler arasında benzerlik bulunmaktadır.

Ataklı, (2022), yaptığı ilgili çalışmada “Kurallar ve Yönetime Saygı” ve “Sporda Sorumluluklara Bağlılık” alt boyutlarında yaş grupları açısından fark tespit edilmemiştir. Ancak “Sosyal Normlara Uyum” ve “Rakibe Saygı” alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu belirtilmiştir. Tsai ve Fung (2005), yaşı büyük sporcuların sportmenlik yönelimlerini daha düşük bulmuştur. Ancak, Ekmekçi (2020), Koç (2016), Ulus ve Yalçıntaş-Sezgin (2019), Moral (2020), gerçekleştirdikleri çalışmalarda sporcuların yaşlarının yükseldikçe sportmenlik seviyelerinin de doğru orantıda arttığı ifade etmiştir. Bu çalışmada ise futbolcularda 17-22 yaş arası ve 23 ve üzeri yaşlarında olan sporcularda ÇBSYÖ alt boyutlarına göre anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Hentbolcularda da rakibe saygı alt boyutunda fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Fakat hentbolcularda sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluk alt boyutlarında yaş grupları arasında fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Profesyonel hentbolcularda ortaya çıkan anlamlı farkların tüm alt boyutlarda da 17-22 yaş arasında olan sporcuların lehine olduğu görülmektedir. Ayrıca futbolcularda ve hentbolcularda sadece rakibe saygı alt boyutunda, 17-22 yaş arasındaki sporculara kıyasla 23 yaş ve üzeri sporcuların sportmenlik ortalamasının yüksek olduğu saptanmıştır. futbolcularda ve hentbolcularda sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluk alt boyutlarında 23 ve üzeri yaşındaki sporculara kıyasla 17-22 yaş arasındaki sporcuların sportmenlik ortalamalarının yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir. Literatürde yer alan her iki farklı sonuçlarla bu çalışmada elde edilen neticeler arasında benzerlik bulunmaktadır.

Kulaber (2021), gerçekleştirdiği ilgili çalışmada spor yapmayan katılımcıların, aktif spor yapan katılımcılara göre daha fazla puan ortalaması ile “orta üstü düzeyde” ve “üst düzeyde” sportmenlik yönelim algılarının olduğu belirtilmiştir. Ancak, Karafil ve diğerlerinin (2017), ilgili araştırma sonucunda lisanslı olarak spor yapanların lisanslı olarak spor yapmayanlara göre sportmenlik algı durumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yine Mendez ve diğerlerinin (2015), yapmış oldukları çalışmada, verilen spor eğitiminin katılımcıların sportmenlik düzeyini olumlu etkilediği ifade edilmiştir. Ayrıca Güvendi ve diğerlerinin (2019) ve Bronikowska (2020), ilgili çalışmalarında spor yapma sürelerinin karakter yapılarında bir değişiklik meydana getirmediği belirtilmiştir. Bu çalışmada ise: Futbolcuların ÇBSYÖ alt boyutlarının tamamında 1-3 yıl, 4-6 yıl, 7-9 yıl, 10 yıl ve üzeri sporculuk tecrübelerinde anlamlı fark bulunmamıştır. Sosyal normlara uyum alt boyutu hariç sporculuk tecrübesinin arttıkça sportmenlik ortalamasının da yükselttiği belirtilebilir. 1-3 yıl ve 4-6 yıl, 1-3 yıl ve 7-9 yıl aralığında sporculuk tecrübesine sahip olan hentbolcular arasında

anlamli fark bulunmaktadir. Her iki (1-3 yıl - 4-6 yıl, 1-3 yıl - 7-9 yıl) anlamli farkin 1-3 yıllık sporculuk tecrübesine sahip olan futbolcularin lehine olduğu görülmektedir. ÇBSYÖ kurallara yönetim ve saygı alt boyutunda ise 1-3 yıl – 7-9 yıl aralığında sporculuk tecrübesine sahip olan futbolcularda anlamli fark bulunmaktadir. Anlamli farkin 1-3 yıllık sporculuk tecrübesine sahip olanların lehinedir. ÇBSYÖ sporda sorumluluk alt boyutunda 1-3 yıl ve 7-9 yıl, 1-3 yıl ve 10 yıl ve üzeri sporculuk tecrübesine sahip olan futbolcular arasında anlamli fark bulunmaktadir. Ortaya çıkan anlamli farkin 1-3 yıllık sporculuk tecrübesine sahip olan hentbolcularin lehine olduğu görülmektedir. ÇBSYÖ rakibe saygı alt boyutunda 1-3 yıl ve 4-6 yıl arasında 4-6 yıl ve 10 yıl ve üzeri gruplar arasında anlamli fark bulunmaktadir. 1-3 yıl ve 4-6 yıl arasında anlamli farkin 1-3 yıllık sporculuk tecrübesine sahip olan hentbolcularda 4-6 yıl ve 10 yıl ve üzeri gruptan ortaya çıkan anlamli farkin 10 yıl ve üzeri sporculuk tecrübesine sahip olan hentbolcularin lehine olduğu görülmektedir. Çalışmada elde edilen neticeler ile literatürde yer alan sonuçlar arasında kısmi düzeyde benzerlik bulunmaktadir.

Sülün (2022), yaptığı çalışmada öğrencilerinin sınıflarına göre sportmenlik seviyelerinin karşılaştırılmasında anlamli fark olduğu belirtilmiştir. Kılınç (2020), gerçekleştirdiği ilgili çalışmada sportmenlik lisans eğitim düzeyinde olan sporcuların ortalamalarının lise düzeyinde eğitim gören sporcuların ortalamalarına göre yüksek olduğu görülmüştür. Moral (2020) ilgili çalışmasında, sporcuların sportmenlik davranışları ve eğitim durumları kıyaslamasında en düşük ortalamanın lisansüstü eğitime sahip olan kişilerde olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmada ise hentbolcuların sosyal normlara uyum ve kurallara yönetime saygı gibi sportmenlik değerlerine daha fazla önem verdiğini ve bu alanlarda daha olumlu tutumlar sergilediğini göstermektedir. Bu nedenle, futbolcuların da bu alanlarda hentbolcuları örnek alarak sportmenlik değerlerine daha fazla odaklanmaları ve benimsemeleri önerilebilir. 17-22 yaş arası hentbolcuların sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluk gibi sportmenlik değerlerine daha fazla önem verdiğini ve bu alanlarda daha olumlu tutumlar sergilediğini göstermektedir. Bu nedenle, diğer yaş gruplarındaki hentbolcuların da bu yaş grubundaki sporcuları örnek alarak sportmenlik değerlerini daha aktif bir şekilde benimsemeleri ve uygulamaları önerilebilir. Lise ve altı eğitim seviyesindeki hentbolcuların sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluk gibi sportmenlik değerlerine daha fazla önem verdiğini ve bu alanlarda daha olumlu tutumlar sergilediğini göstermektedir. Bu nedenle, diğer eğitim seviyelerindeki hentbolcuların da lise ve altı eğitime sahip olan sporcuları örnek alarak sportmenlik değerlerini daha aktif bir şekilde benimsemeleri ve uygulamaları önerilebilir. Futbolcuların sporculuk tecrübesinin sportmenlik seviyelerini doğrudan etkilemediğini göstermektedir. Bu durum, sportmenlik değerlerinin sadece sporculuk süresiyle ilişkili olmadığını ve başka faktörlerin de etkili olabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla, futbolcuların sportmenlik

seviyelerini geliştirmek için sadece sporculuk tecrübesine odaklanmak yerine, diğer faktörleri de göz önünde bulundurarak genel davranış ve değerlerini gözden geçirmeleri önerilebilir. Hentbolcuların sportmenlik seviyelerinin sporculuk tecrübesi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Daha az deneyime sahip hentbolcuların, sportmenlik değerlerinde daha yüksek bir seviyeye sahip olmaları, bu değerlere daha fazla önem verme veya daha iyi benimseme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Bu nedenle, deneyimsiz hentbolcuların sportmenlik değerlerini geliştirmek için sporculuk tecrübelerinin yanı sıra diğer faktörleri de dikkate alarak eğitim ve destek almaları önemli olabilir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik değerlendirme kurulu: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Etik değerlendirme belgesinin tarihi: 16.02.2023

Etik değerlendirme belgesinin sayı numarası: 01-33

Kaynaklar

- Sezen, B. G. (2010). Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği: Geçerlik ve güvenlik çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(1), 1-10.
- Ataklı, M. (2022). *Milli judocuların sosyal zekâları ile sportmenlik davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı, Tekirdağ
- Dever, A. (2015). *Spor sosyolojisi* (2. Baskı). Siyasal Kitapevi.
- Ekmekci, C. (2020). *Farklı düzeylerde spor yapan sporcuların sportmenlik anlayış düzeyleri ile yaşam kaliteleri arasındaki ilişkinin araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı, Kütahya.
- Esentürk, O. K., İlhan, E. L., ve Celik, O. B. (2015). Examination of highschool students' sportsmanlike conducts in physical education lessons according to some variability. *Science, Movement and Health* 15(2), 627-634.
- Gürpınar, B. (2014). Altyapı sporlarında ahlâki karar alma tutumları ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması: bir Türk örnekleminde geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 405-412.
- Gül, M., Soygüden, A., ve Gül, O. (2019). Güreş hakemlerinin bazı değişkenlere göre iř doyumlarının analizi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 1-16.
- Güvendi, B., Güçlü, M., Güvendi, Y., ve Türksöy Işım, A., (2019). *Türkiye Őampiyonasına katılan yıldız güreş kız sporcuların spor karakter yapıları ile ahlaki karar alma tutumları*. 2.Uluslararası Beden Eğitimi, Spor, Rekreasyon ve Dans Kongresi, Antalya, Türkiye.
- Karafil, A. Y., Atay, E., Ulaş, M., ve Melek, C. (2017). Spora katılımın beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları üzerine etkisinin araştırılması. *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 12(2), 1-11.
- Koç, Y. (2013). Beden eğitimi dersi ve sportmenlik davranışı ölçeği (BEDSDÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(1), 96-114.
- Kulaber, E. (2021). *Spor lisesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin sportmenlik yönelimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Rize.
- Loland, S. (2002). *Fair-play in sport: A moral norm system*. Routled-Ge.
- Méndez, G. A., Fernández, R. J., ve Méndez, A. D. (2015). Sport education model versus traditional model: effects on motivation and sportsmanship. *Revista Internacional de Medicina y Ciencias de la Actividad Fisica y del Deporte*, 15(59), 449-466.

- Moral, G. (2020). *Takım sporcularının ve bireysel sporcuların sportmenlik davranışları ile empati eğilim düzeylerinin karşılaştırılması (Ankara ili örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı, Samsun.
- Sessions, W. L. (2004). Sportsmanship as honor. *Journal of the Philosophy of Sport*, 31(1), 47-59.
- Sülün, F. (2022). *Fiziksel etkinlik kartlarının öğrencilerin sportmenlik davranışlarına ve sosyal beceri düzeylerine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Tabachnick, B. G., ve Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. Boston: Allyn And Bacon.
- Tanrıverdi, H. (2012). Spor ahlakı ve şiddet. *JASSS*, 5(8), 1071-93.
- Tsai, E., ve Fung, L. (2005). Sportspersonship in youth basketball and volleyball players. *The Online Journal of Sport Psychology*, 7(2), 37-46.
- Ulus, L., ve Yalçıntaş, S. (2019). Ergen bireylerin empati ve saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(3), 646-667.
- Varlık, Ö. (2021). *Lisanslı olarak spor yapan ortaöğretim öğrencilerinin sportmenlik yönelimi düzeylerinin belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi, İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Vallerand, R., Briere, N. M., Blanchard, C., ve Provencher, P. (1997). Development and validation of the multidimensional sportspersonship orientations scale. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 19(2), 197-206.
- Yetim, A. (2014). *Sosyoloji ve spor*. Berikan Yayınevi.
- Yarayan, Y. E., Yıldız, A. B., Gülşen, D. B. A., & İlhan, L. (2020). Futbolculuk seviyesi prososyal ve antisosyal davranışların bir belirleyicisi midir?. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(4), 125-133.
- Yıldız, A. B., ve Tolukan, E. (2023). Profesyonelizmin takım sporcularının şiddet eğilimi üzerindeki etkisi. *Journal of ROL Sport Sciences*, 4(1), 117-127.
- Yılmaz, A., Esentürk, O. K., ve İlhan, E. L. (2017). Ortaokul öğrencilerinin ahlaki gelişimleri açısından sportmenlik yönelimleri. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 4969-4988.
- Yiğit, C. (2021). *Spor lisesi öğrencilerinin sportmenlik yönelimlerinin incelenmesi (Doğu Anadolu bölgesi örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Malatya.
- Zor, S. (2021). *Lisanslı olarak okul sporlarına katılan ortaöğretim öğrencilerinin sportmenlik yönelimi ve sporda saldırganlık öfke düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Bolu.

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır.